

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1950

ANDRA KAMMAREN

Nr 28

8 november.

Debatter m. m.

Onsdagen den 8 november.

	Sid.
Kondoleanser framförda till konungahuset	3
Svar på interpellation av herr Nihlfors ang. rätt för politiska skol- ungdomsföreningar att bedriva sin verksamhet i läroverkens lokaler	4
Interpellationer av:	
Herr Johansson i Mysinge ang. uppskov med inbetalningen av kvarskatt under år 1951	5
Herr Persson i Landafors ang. uppskov med inbetalningen av kvarskatt under år 1951	6
Herr Hansson i Skediga ang. motorfordonsförordningens bestäm- melser om framförande av traktortåg å allmän väg	7
Herr Ericsson i Näs ang. utredningen rörande folksemester	7
Herr Edström ang. inrättande av professurer i geoteknik vid de tekniska högskolorna	8

Onsdagen den 8 november.

Kl. 2 em.

§ 1.

Herr TALMANNEN anförde: Jag får meddela, att jag sistlidna onsdag, den 1 november, fullgjorde det mig lämnade uppdraget att till Hans Maj:t Konungen, Hennes Maj:t Drottningen samt den övriga kungl. familjen framföra kammarens djupt kända och varma deltagande i den sorg, som drabbat dem.

Detta yttrande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 2.

Herr TALMANNEN yttrade: Jag får meddela, att riksmarskalken på nådig befallning anmodat mig att framföra inbjudan till kammarens vice talmän och övriga ledamöter att bevista framlidne Hans Maj:t Konung Gustaf V:s jordfästning i Ridderholmskyrkan i morgon den 9 november. Inträdeskort till kyrkan finnas att avhämta å kammarens kansli för de ledamöter, som inom förelagd tid anmält sig önska närvara vid jordfästningen.

Jag har med första kammarens talmän överenskommit, att ledamöterna skola samlas i stora trapphallen här i riksdagshuset i morgon för att gemensamt avgå till Ridderholmskyrkan kl. 11 fm.

§ 3.

Justerades protokollet för den 1 innevarande november.

§ 4.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 7 november 1950.

Till justitiedepartementet hade den 4 november 1950 från länsstyrelsen i Blekinge län inkommit fullmakt för fru Thyra Löfqvist, Mörrum, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens andra kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till andra kammaren.

I ämbetet:

C. G. Bruno.

Vid detta protokoll var fogad den däri avsedda fullmakten för fru Thyra Löfqvist, Mörrum, att inträda såsom ledamot av kammaren för tiden till den 1 januari 1953.

Herr talmannen meddelade, att fru Löfqvist intagit sin plats i kammaren.

§ 5.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarintyg:

Att riksdagsman Olof Nilsson på grund av magsår (ulcus duodeni) är urståndsatt deltaga i riksdagsarbetet fr. o. m. denna dag under minst 3 veckor framåt intygas.

Stockholm den 7 november 1950.

Bertil von Friesen.

Leg. läkare.

Svar på interpellation ang. rätt för politiska skolungdomsföreningar att bedriva sin verksamhet i läroverkens lokaler.

Kammaren beviljade herr Nilsson i Göteborg ledighet från riksdagsgöromålen fr. o. m. den 7 innevarande november tills vidare.

Herr talmannen meddelade, att herr Andersson i Björkäng, som vid kammarens sammanträde den 1 innevarande november med läkarintyg styrkt sig tills vidare vara hindrad att delta i riksdagsgöromålen, denna dag åter tagit sin plats i kammaren.

§ 6.

Svar på interpellation ang. rätt för politiska skolungdomsföreningar att bedriva sin verksamhet i läroverkens lokaler.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet **WEIJNE**, som yttrade: Herr talman! Med andra kammarens tillstånd har herr Nihlfors frågat mig, om jag delar den uppfattning, som vissa läroverksrektorerna synas hysa, att politiska skolungdomsföreningar inte böra få bedriva verksamhet i skolornas lokaler på samma sätt som andra skolföreningar. Om så icke är fallet frågar interpellanten vidare, huruvida jag anser, att åtgärder böra vidtagas för att de politiska skolungdomsföreningarna skola få tillstånd att använda skolornas anslagstavlor och lokaler för att sprida kännedom om sin verksamhet och om de politiska idéer de företräda.

Som svar på den första frågan vill jag endast erinra om att jag redan offentligt tillkännagivit min mening. Men jag upprepar gärna inför denna kammare, att jag anser det olämpligt och principiellt oriktigt att förbjuda eller försvåra de politiska skolungdomsföreningarnas verksamhet. Skälen till detta mitt ståndpunktstagande borde vara uppenbara för alla och äro i

stort sett desamma som interpellanten anført. Jag vill endast understryka önskvärdheten av att även vår läroverksungdom får orientering i samhällsfrågorna och sitt intresse väckt för allmänna angelägenheter. De politiska skolungdomsföreningarna verka i detta syfte och ha därmed sitt berättigande.

Interpellantens andra fråga om vilka åtgärder, som böra vidtagas för att få en ändring till stånd, synes numera sakna aktualitet efter de beslut, som Stockholms läroverksrektorerna fattat. Jag utgår då ifrån att stockholmsrektorernas ställningstagande blir normerande även för övriga läroverk.

Härmed anser jag mig ha besvarat herr Nihlfors interpellation.

Härefter anförde

Herr **NIHLFORS**: Herr talman! Jag får tacka herr statsrådet för det mycket positiva svar han lämnat på min interpellation. Jag vill emellertid uttala den förhoppningen, att stockholmsrektorernas beslut att upphäva det till helt nyligen rådande förbudet verkligen blir efterföljt vid läroverken i landsorten. Så sent som i går erhöll jag uppgift om att en rektor vid ett större landsortsläroverk ännu avvaktade direktiv från skolöverstyrelsen. Man vågar kanske räkna med att skolöverstyrelsen, om så behövs, ger lämpliga anvisningar till ännu tveksamma rektorerna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7.

Föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att till utskottet inkommit framställningar från:

dels delegerade för riksdagens verk angående tillfälligt tillägg å löner och pensioner under budgetåret 1950/51 till

Interpellation ang. uppskov med inbetalningen av kvarsfatt under år 1951.

vissa befattningshavare och pensionslagare vid riksdagens verk enligt de föreskrifter, som komma att gälla motsvarande befattningshavare och pensionstagare vid den övriga statsförvaltningen;

dels ock fullmäktige i riksbanken om betydande att för utbyggnad av pappersmaskinen vid Tumba bruk av riksbankens medel få taga i anspråk ett belopp av förslagsvis 450 000 kronor.

§ 8.**Interpellation ang. uppskov med inbetalningen av kvarsfatt under år 1951.**

Ordet lämnades på begäran till

Herr JOHANSSON i Mysinge, som yttrade: Herr talman! Enligt § 36 i uppbördsförordningen skall annan kvarstående skatt än fastighetsskatt, skogsavdragsavgifter och vissa annuiteter förfalla till betalning, om skattens belopp uppgår till högst 20 kronor, under uppbördsterminen i mars månad året närmast efter taxeringsåret samt, om skattens belopp överstiger 20 kronor, under vardera av uppbördsterminerna i mars och maj månader. Detta innebär att eventuellt resterande belopp på källskatten skall inbetalas under årets fyra första månader. De tabeller, efter vilka källskatt uttagits, ha emellertid hittills visat sig vara tämligen otillfredsställande. På grund härav har kvarsfatt för flertalet skattebetalare blivit mycket stor. Även andra orsaker än tabellernas ofullkomlighet ha bidragit till uppkomsten av de stora kvarsfattbeloppen. Detta gäller särskilt näringsidkare, som ha svårigheter att kunna överblicka sina inkomster under det kommande året. Riksdagen har fördensskull på förslag av regeringen hittills beviljat uppskov med kvarsfattbetalningen, så att denna kommit att utsträckas över årets åtta första månader.

I år synes regeringen emellertid icke

ha för avsikt att bevilja uppskov med kvarsfattens inbetalning. Enligt uppgift i en stockholmsstidning har statsrådet och chefen för finansdepartementet förklarat, att någon proposition med förslag om uppskov med kvarsfattbetalningen icke kommer att föreläggas årets höstriktdag. I propositionen nr 255 meddelade statsrådet, att Föreningen Sveriges kronokamrerare hemställa hos Kungl. Maj:t, att förslag om anstånd med inbetalningen av kvarsfatt borde föreläggas riksdagen. Statsrådet var då icke beredd att ta slutlig ståndpunkt till detta förslag men framhöll, att om anstånd beviljades skulle detta komma att försämra budgetläget. Framställningen från kronokamrerarnas förening har nu enligt den nämnda tidsningsuppgiften prövats i finansdepartementet men statsrådet har funnit att statsfinansiella och andra skäl göra det nödvändigt att avstå från att framlägga proposition om nytt uppskov.

De av statsrådet och chefen för finansdepartementet åberopade statsfinansiella skälen måste givetvis tillmätas betydelse. Kvarsfatt beräknas uppgå till cirka 600 å 700 miljoner kr., och om uppskov med inbetalningen skulle beviljas, skulle minst 200 milj. kr. komma att inbetalas först under budgetåret 1951/52. Det är givet att detta kommer att försämra budgetläget för innevarande budgetår, vilket redan förut är ansträngt. Mot detta skäl måste emellertid vägas den hårda ekonomiska press på många medborgare, som skulle bli följden av en inbetalning av kvarsfatt under årets första månader. Kvarsfattbeloppen bli även denna gång stora. Enligt en av uppbörds-sakkunniga företagen undersökning komma 52 procent av jordbrukarnas skatt att bli kvarsfatt. För rörelseidkarna skulle kvarsfatt utgöra 39 procent, för sambeskattade löntagare 21 procent och för icke sambeskattade löntagare 15 procent. Det genomsnittliga belopp-

Interpellation ang. uppskov med inbetalningen av kvars katt under år 1951.

pet av kvars katten utgjorde för jordbrukarna 433 kronor, för rörelseidkarna 681 kronor, för sambeskattade löntagare 161 kronor och för icke sambeskattade löntagare 121 kronor. Då dessa siffror utgöra genomsnittstal står det klart, att kvars kättebetalning på fyra månader kommer att bli betungande för många skattebetalare, i synnerhet för jordbrukare och rörelseidkare men även för löntagare. Härtill kommer att källskatteuttagen för nästa år komma att höjas på grund av justeringar av skattetabellerna. Detta kommer att ytterligare öka det ekonomiska trycket på skattebetalarna. Det är givet att källskatteuttagen måste bättre anpassas efter skattebetalarnas verkliga inkomster, om källskattesystemet skall fungera effektivt, men eftersom även de under föregående år tillämpade tabellerna visat sig vara otillfredsställande, kan det med skäl övervägas, om det nu är lämpligt att avkorta tiden för kvars kattens inbetalning. Källskattesystemets startsvårigheter synas ännu inte vara fullt övervunna, och detta måste enligt min mening göra det tveksamt om den rätta tidpunkten ännu är inne för övergång till den kortare betalningstermin, som stadgas i uppbördsförordningen. Övervägande skäl tala för att även för nästa år samma anstånd med kvars kättebetalningens erläggande beviljas som fallet varit under föregående år.

Med anledning av vad som sålunda anförts får jag hemställa om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa följande frågor:

Anser statsrådet att ett uppskov med inbetalningen av kvars katt för nästkommande budgetår enligt samma grunder som hittills tillämpats är motiverat?

Har statsrådet i så fall för avsikt att förelägga höstriksdagen proposition härom?

Denna anhållan bordlades.

§ 9.

Interpellation ang. uppskov med inbetalningen av kvars katt under år 1951.

Herr PERSSON i Landafors erhöi på begäran ordet och anförde: Herr talman! Regeringens uraktlåtenhet att framlägga förslag om att förlänga tiden för kvars kattens betalning till åtta månader i stället för fyra under år 1951 har utlöst ett starkt missnöje i hela landet, vilket även kommit till uttryck i pressdebatten. För de skattebetalare som förutse en ökning av skattesumman under år 1951 och dessutom räkna med en kännbar kvars katt kan den korta betalningsterminen för kvars katten vålla mycket stora svårigheter.

I proposition nr 255 erinrar finansministern om att Sveriges kronokamraren föreslagit anstånd med erläggande av kvars katt under år 1951. Finansministern framhåller härtill att slutlig ståndpunkt till framställningen bör tagas detta år och att, om framställningen bifalles, detta försämrar innevarande års budgetläge.

Att några egentliga svårigheter genom ett uppskov skulle uppstå för att finansiera de statliga utgifterna torde icke med framgång kunna påstås.

Då proposition icke framlagts för riksdagen och möjlighet att motionera i frågan därmed torde vara stängd har jag ansett mig böra i interpellationens form framföra det mycket utbredda önskemålet om förlängd tid för kvars kattens betalande.

Jag hemställer därför om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få framställa följande fråga:

Har herr statsrådet för avsikt att vidtaga åtgärder i syfte att förlänga betalningstiden å kvars katten under år 1951 till åtta månader?

Denna anhållan bordlades.

Interpellation ang. motorfordonsförordningens bestämmelser om framförande av traktortåg å allmän väg. — Interpellation ang. utredningen rörande folksemester.

§ 10.

Interpellation ang. motorfordonsförordningens bestämmelser om framförande av traktortåg å allmän väg.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr HANSSON i Skediga, som yttrade: Herr talman! Enligt motorfordonsförordningens 18 §, 1 mom., tredje stycket gäller, att »traktortåg må å allmän väg, gata eller annan allmän plats, som är upplåten för allmän samfärd, ävensom å till farväg nyttjad enskild väg föras allenast av den, som innehar tillstånd till förande av automobil».

Denna bestämmelse utgör ett betydande hinder i skötseln av jordbruksfastighet, vars ägor äro belägna utmed allmän väg eller för sitt brukande eljest kräva transport av redskap kortare eller längre sträcka på väg som är upplåten för allmän samfärd. Mången gång är det yngre eller äldre personer, vilka sakna körkort, som köra traktorn. Med hänsyn till den snabba ökningen i traktorbeståndet samt bristen på arbetskraft vid jordbruket, vilken särskilt vid mindre jordbruk kräver utnyttjande av all tillgänglig arbetskraft, synes det ovillkorliga kravet på körkort för framförande av traktortåg på allmän väg icke innebära en tillfredsställande ordning.

En uppmjukning av ifrågakvarande bestämmelse så att körkort icke skall erfordras vid transport på allmän väg till och från jordbruksfastighetens ägor skulle otvivelaktigt underlätta jordbruksdriften. Någon försämring av trafiksäkerheten torde icke uppstå genom en sådan reform. Transporterna ske uteslutande under den ljusare delen av dygnet, och därjämte ha traktortågen ringa hastighet. En uppmjukning av ifrågakvarande bestämmelse framstår

därför som en angelägen åtgärd. Med hänsyn härtill får jag anhålla om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få framställa följande fråga:

Avser herr statsrådet att vidtaga åtgärder för sådan ändring av motorfordonsförordningen att tillstånd för framförande av automobil icke skall erfordras för framförande av traktortåg å till allmän samfärd upplåten väg i den mån transporterna utgöra ett led i den egentliga jordbruksdriften?

Denna anhållan bordlades.

§ 11.

Interpellation ang. utredningen rörande folksemester.

Herr ERICSSON i Näs erhöll på begäran ordet och anförde: Herr talman! Vid vårriksdagen väcktes motioner av representanter för bondeförbundet, i vilka påyrkades en utredning i syfte att åstadkomma en verklig folksemester. I första hand åsyftade motionärerna åtgärder för att underlätta semesterfrågans ordnande för de hundratusentals mindre företagarna i vårt land samt deras familjemedlemmar. Den utredning som här krävdes borde enligt motionärernas mening anföras antingen åt en särskild kommitté, som i samråd med arbetstidsutredningen finge göra den erforderliga undersökningen, eller åt arbetstidsutredningen, kompletterad med representanter för de närmast berörda folkgrupperna. Kamrarnas allmänna beredningsutskott förordade i respektive utlåtanden sistnämnda alternativ i fråga om utredningsuppdraget.

Sedan riksdagen bifallit vederbörande utskotts samstämmiga yrkanden, hemställde riksdagen i skrivelse den 31 maj 1950, nr 362, att Kungl. Maj:t måtte överlämna motionerna till arbetstids-

Interpellation ang. inrättande av professorer i geoteknik vid de tekniska högskolorna.

utredningen för att dessa med iakttagande av vad som anförts i andra kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande nr 41 måtte närmare utredas.

Den 7 juli beslöt Kungl. Maj:t uppdraga åt arbetsmarknadsstyrelsen att verkställa den av riksdagen begärda utredningen.

Enligt min mening är det för folksemesterfrågans lösning ytterst angeläget att de folkgrupper, som här närmast åsyftas, bli företrädade i utredningen. Såväl i motionerna som i vederbörande utskottsutlåtanden framfördes detta välmotiverade önskemål. De löneanställda ha ju i fråga om den aktualiserade utvidgningen av den lagstadgade semestern haft möjlighet att genom representanter deltaga i och påverka utredningsarbetet.

Med stöd av vad här anförts får jag hemställa om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande frågor:

1. Vilka motiv ha föranlett Kungl. Maj:t att åt arbetsmarknadsstyrelsen anförtro utredningen rörande folkse mestern?

2. Anser herr statsrådet att Kungl. Maj:ts beslut rörande utredningsuppdraget står i god överensstämmelse med de av riksdagen uttalade önskemålen?

Denna anhållan hordlades.

§ 12.

Interpellation ang. inrättande av professorer i geoteknik vid de tekniska högskolorna.

Ordet lämnades på begäran till

Herr EDSTRÖM, som yttrade: Herr talman! Det har i samband med det katastrofala jordskred, som den 29 september inträffade i Surte, sagts, att det kanske hade varit möjligt att förhindra

denna katastrof, om man — vis av tidigare erfarenheter i dessa trakter — på förhand hade gjort de geotekniska iakttagelser, som markens och terrängens beskaffenhet i och för sig inbjuda till.

Även om detta inte hade varit möjligt beträffande raset i Surte, finns det dock anledning att framhålla vikten av att man genom en intensiv forskningsverksamhet och genom kontinuerliga geotekniska undersökningar inom alla de områden, där risk för ras och skred kan tänkas föreligga, medelst förebyggande åtgärder söker förhindra ett upprepande av vad som hänt i Surte. Terrängpartierna kring Göta Älvdalen och Sävådalen synas därvid utgöra områden, som i första hand böra noggrant undersökas.

Det är bekant, att de två tekniska högskolorna i vårt land i sina petita för de senaste budgetåren framhållit behovet av professorer i geoteknik. Grundforskningen på detta område synes icke i vårt land ha tillmätts den betydelse den onekligen har, icke minst ur ekonomiska synpunkter. Enskilda, näringslivet, kommunikationsverken och samhället i sin helhet ha genom det inträffade Surteraset och liknande katastrofer på andra håll gjort stora förluster. Surtekatastrofen kan för statsverket beräknas medföra utgifter på 4,5 å 5 milj. kr., vilka kanske hade kunnat undvikas. Enbart en hänvisning härtill motiverar, synes det mig, att man för framtiden allvarligt och noggrant griper sig an dessa problem just i syfte att skapa förutsättningar för åtgärder till förebyggande av ras och skred.

Ett huvudvillkor härför torde vara, att våra tekniska högskolor få möjlighet att lösa de rena forskningsproblem, som därvid uppstå, men också att utbildningen av tekniker på området effektiviseras och förbättras.

Med stöd av vad jag sålunda anfört hemställer jag om kammarens tillstånd

Interpellation ang. inrättande av professurer i geoteknik vid de tekniska högskolorna.

att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få rikta följande fråga:

Har herr statsrådet för avsikt att äska medel för professurer i geoteknik vid de tekniska högskolorna?

Denna anhållan bordlades.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 2.24 em.

In fidem

Gunnar Britth.